

Kun hevonen voi hyvin, hevosihminenkin voi hyvin – Katse hevosen hyvinvointiin -seminaarin antia

9.12.2022

Hevosalan uudet liiketoimintamahdollisuudet Green Caren ja hyvinvoinnin kautta eli tutummin Green Care -heppahanke matkasi Vermoon 16.9.2022, kun toinen uusi Maaseuturahaston hanke ”Mittarit hevosen hyvinvoinnin arvioimiseen” käynnistyi omalla seminaarillaan. Paikalla oli hevosalan väkeä laajalla skaalalla aina harrastajista ravi- ja ratsupuolen valtakunnallisiin organisaatioihin. Koska hevosten hyvinvointi on tärkeä osa myös Green Care -heppahanketta, oli teemoissa paljon yhteistä. Ilo oli myös huomata, että hevosten hyvinvointi nostettiin kiistattoman tärkeäksi kautta koko hevosalan, ja siihen ollaan valmiita panostamaan. Näistä puheenvuoroista keskeisiä nostoja tässä verkkolehtiartikkelissa.

Kuva1: Vermo (kuva: Soila Huhtaluhta).

Hevosalan sosiaalinen lisenssi ja hyvinvoinnin mittaaminen

Tilaisuuden ensimmäinen puheenvuoro käsitteli hevosurheilun sosiaalista lisenssiä pohjoismaisen raviurheilun näkökulmasta, puhujana Marjaana Alaviuhkola, ELL, Euroopan raviliiton, UET:n puheenjohtaja. Sosiaalisella lisenssillä tarkoitetaan sitä hyväksyntää, jonka lajin ulkopuolinen yhteiskunta toiminnalle antaa, kun toiminta näyttäytyy myös ulospäin eettisesti hyväksyttävänä. Alaviuhkola korosti, että hevosen hyvinvoinnin pitää olla koko toiminnan keskiössä: tärkein asia on hevosten hyvinvointi, ja sen pitää olla näkyvää ulospäin. ”Ei riitä, että meillä on sääntöjä, vaan ne pitää näkyä käytännössä.” Hän muistutti myös, että alalla on tärkeää välttää leiriytymistä ja pystyä keskustelemaan avoimesti. Koulutus, tutkimus ja avoin

dialogi ovat Alaviuhkolankin mukaan parhaat keinot edistää asiaa, ja hän toivoi alalle lisää tutkimusta.

Kotimaisesta näkökulmasta hevosten hyvinvointiin ja hevosurheiluun kertoivat Kimmo Lampinen (kasvatus ja omistaminen, Suomen Hippos) sekä Minna Peltonen (tallitoiminnan kehittäjä, Suomen Ratsastajainliitto). Lampinen korosti hevosalan sosiaalista lisenssiä koko hevosalan perustana ja hevosten hyvinvointia sen peruskiven ehdottomana pohjana. Hän myös kiitteli sitä, että kun aiemmin hyvinvointia on mitattu vain senteillä ja neliöillä, on nyt päästy siihen, että mitataan hyvinvointia myös käyttäytymisperusteisesti. Peltonen koki hevosurheilun eri lajien yhteisen näkemyksen ja tahtotilan hyväksi lähtökohdaksi tehdä yhteistyötä ja osallistua keskusteluihin. Kysymykseen tallien käytännön toimenpiteistä esimerkiksi lajityypillisen käyttäytymisen mahdollistamiseksi hän nosti vastauksessaan esiin myös kaupunkien ja kuntien päätökset maankäytön suhteen. Tässä nousevat esiin myös tasa-arvokysymykset tyttövaltaiseen harrastukseen panostamisessa muihin lajeihin verrattuna, mikä oli hyvin mielenkiintoista myös ihmisten hyvinvointinäkökulmasta!

Mittarit hevosen hyvinvoinnin arviointiin -hanke pääsi konkreettisesti esittäytymään MMM Essi Walleniuksen puheenvuorossa Eläinten hyvinvoinnin mittaaminen & Welfare Quality -järjestelmä. Tämä onkin jo nautapuolelta tuttu, tieteeseen perustuva järjestelmä, jota ollaan nyt hankkeen voimin tuomassa myös hevospuolelle. Hankkeen tavoitteena luoda vuoden 2024 loppuun mennessä hevosille hyvinvointimittaristo, joka perustuu tutkimustietoon. Sitä ollaan myös pilotoimassa jo hankkeen aikana. Welfare Quality -järjestelmä tarjoaa mittaustulosten lisäksi tietoa ja näkökulmia tallinpitäjille omasta toiminnastaan ja sen mahdollisista kehityskohdista. Kokemuksia näistä kuultiinkin etäyhteyksillä maitotilallinen Saara Marttilalta. Tämä jalasjärveläinen tila on myös SeAMKin harjoittelutiloja, maailmahan on pieni. Marttila kertoi tilan päätyneen Welfare Quality -järjestelmään Juustoportin tuottajina, ja siihen liittyvän koulutuksen ja tilakäyntien kautta omien silmien avautuneen hyvinvointiin uudelta kantilta. WQ-järjestelmä oli auttanut häntä näkemään pieniä, käytännönläheisiä asioita niin tiloissa kuin käsittelyssäkin, jotka lisäävät eläinten hyvinvointia. Merkittävää oli myös omien asenteiden muutos ja oikean, oman tilan tarpeisiin sopivan tiedon löytäminen asiantuntijan avulla. Onkin helppo nähdä, että samantyyppistä muutosta on mahdollista saavuttaa myös hevospuolella.

Walleniuksen puheenvuoron yhteydessä keskusteltiin myös hevosalan tutkimuksen ja korkeakoulutasoisen koulutuksen tärkeydestä, joiden puolesta yleisössä laajasti nyökyteltiin.

Kuva 2. Saara Marttila (screenillä) Essi Walleniuksen haastateltavana kokemuksista Welfare Quality -järjestelmästä (kuva: Soila Huhtaluhta).

Eläinten koulutus, ajattelu ja oppiminen

Lisää vertailupohjaa hevosalan hyvinvointiin saatiin iltapäivällä puheenvuorossa Miten ajattelu muuttuu? – Ammattimaisen virkakoirakoulutuksen muutosten vuodet, puhujana Juha Pasanen, EU:n Rajaturvallisuusviraston Frontexin K9 Team Assessor, Rajavartiolaitoksen koiratoiminnan opettaja evp. Pasanen pysäytti kuulijat rehellisellä ja avoimella kerronnalla henkilökohtaisesta kokemuksestaan siitä valtavasta muutoksesta, mikä virkakoirakoulutuksen metodeissa on ollut, kun ”operantti koulutus muuttui kukkahattutätien hommasta viralliseksi linjaksi”. Pasanen korosti, että muutoksen edellytyksenä on avoin mieli, rehellinen halu muuttua ja oppia, ja täytyy uskaltaa astua pois mukavuusalueelta. Koko alaa ei myöskään pysty muuttamaan yksin, vaan organisaation tuki on keskeistä. Koira-alallakin toki harrastuspuolella on toimintakulttuurin muutoksessa edelleen tekemistä, ja Pasanen peräänkuulutti oikean tiedon jakamista, rehellisyyttä ja asioista puhumista niiden oikeilla nimillä. Henkilökohtaisten esimerkkien avulla Pasanen osoitti lohdullisesti ja välillä humoristisestikin, että muutos on mahdollista. Muutoksen myötä niin virkakoirilla kuin hevosurheilussakin suorituksen ja lopputuloksen lisäksi on aivan yhtä tärkeää, kuinka se saavutetaan.

Englanninkielisessä videoluennossaan Equine Planning and Forethought: Yes or No?, Janet Jones, PhD avasi kuulijoille ihmisten ja hevosten aivojen erilaisuutta. Jones johdatti kuulijat lopputulokseen, että ei, ponisi ei todellakaan pukittanut sinua alas selästään mahdollisimman kaukana tallilta siksi, että siitä on hauskaa laittaa sinut tarpomaan mudassa takaisin. Sen aivot eivät nimittäin kykene juonitteluun ja ilkeyksien suunnitteluun, ja se taitaakin olla juuri se, mikä niin kovin vetää meitä hevosissa puoleensa. Ihmisen ymmärtämättömyys hevosten ajattelusta ja niiden liika inhimillistäminen johtavat syyttämisen ja rankaisuun aivan turhaan asioista, joita hevosen aivot ei pysty tuottamaan. Rankaisun seurauksia hevoselle taas ovat muun muassa pelko, ahdistus, puolustautuminen, motivaation katoaminen, opittu avuttomuus ja heikentynyt oppiminen. Jones kiteyttikin hyvin: ”work WITH your horse’s brain, not against it”.

Hevosen oppiminen oli aiheena myös Minna Tallbergilla, eläintenkouluttaja EAT. Hän painotti hevoslähtöisyyttä, tehtävien pilkkomista ja niin helpoksi tekemistä, että hevosen on lähes mahdotonta epäonnistua, sekä koulutustilanteen aikaisen tunnetilan tärkeyttä. Konkreettisten koulutusvinkkien ja perusteluiden lisäksi Tallberg nosti esiin Pasasenkin huomioiman asian, että myös ihminen voi paremmin, kun hänen käyttämänsä koulutusmenetelmät ovat lempeämpiä. Liittyen myös päivän keskusteluihin sosiaalisesta lisenssistä ja verrattuna koiria koskevaan puheenvuoroon, Tallberg huomautti myös, että ”oisko hyvä opetella uusia toimintatapoja hyvän sään aikana”. Ja toki niitä jo opetellaankin ilahduttavan laajalla skaalalla.

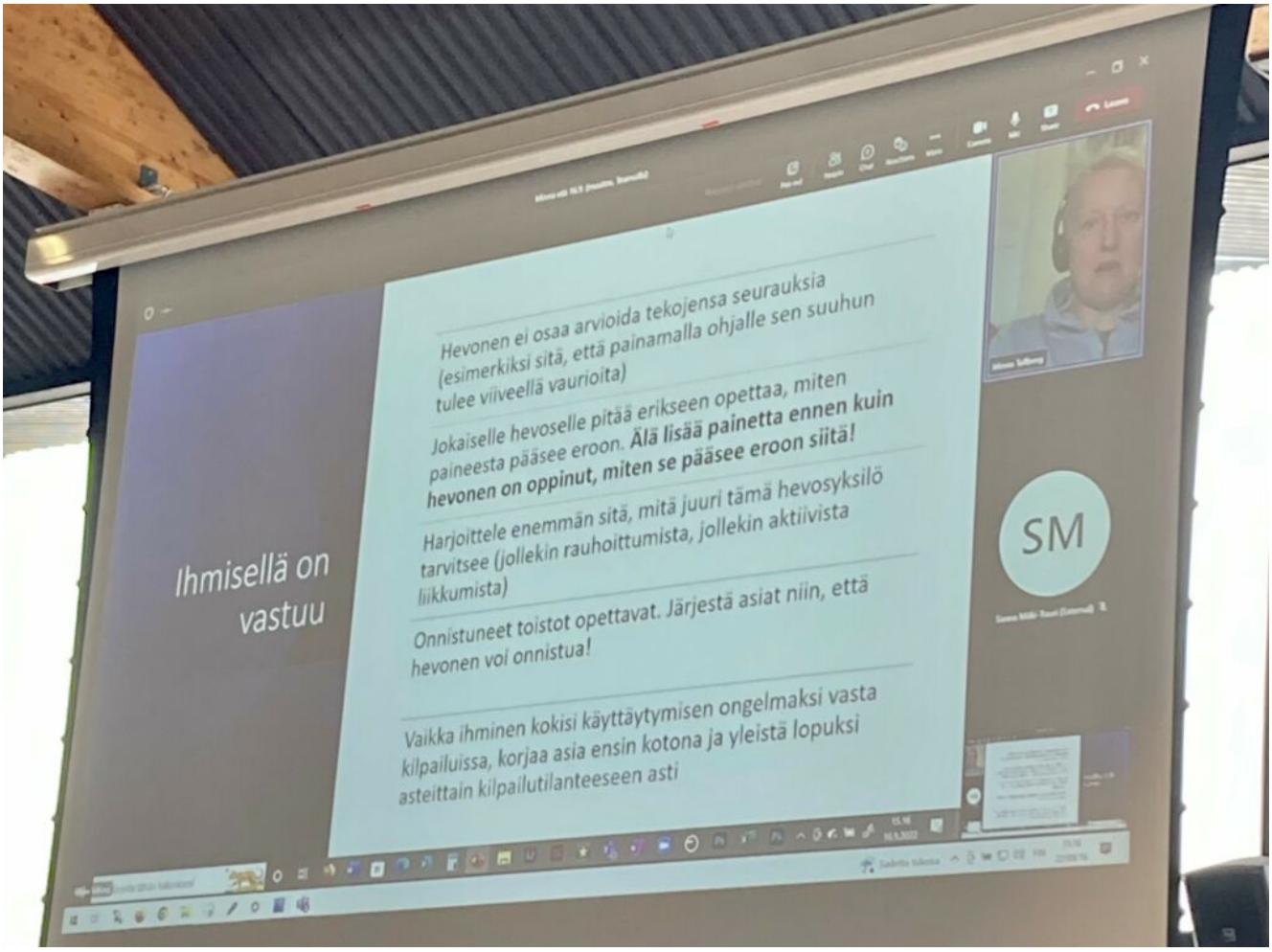

Kuva 3. Minna Tallberg korostaa tärkeitä asioita oppimista käsittelevällä luennollaan (kuva: Soila Huhtaluhta).

Päivän lopuksi kuultiin puheenvuorot hevosalan ammattilaisen arjen näkökulmasta, kun paneelikeskustelussa päivää vetivät yhteen Salla Varenti, Master-ratsastuksenopettaja, Aulangon ratsastuskoulu; Ravivalmentaja Ilkka Korpi sekä Anna-Mari Olbright, ELL, AmO, eläintenkouluttaja EAT, Hevostietokeskus. Edellä mainitusta uusien toimintatapojen opettelusta nostettiin eläinkouluttajien antama tärkeä panos ja vaatimukset hevosalan oppilaitosten koulutuskurssien uudistamiseen, jota on nyt tehty. Enää ei opeteta tekemään jotain siksi, että niin on aina ennenkin tehty.

Päivän tärkeänä kiteytyksenä oli myös rehellisyys itseä kohtaan, pitää osata keskustella ja nähdä ulkopuolisen silmin, ettei jäädä sinne omaan hevoskuplaan. Alalla täytyy toimia niin, että luottamus säilyisi. Welfare Quality -järjestelmä nähtiin myös potentiaalisena tämän osoittamiseksi. Hevosten osalta panelistit painottivat hevosen elämää, hevosten lukemista ja niistä oppimista.

Yhteenvetoa ja linkkejä

Päivä oli valtava kattaus eri puolista hevosen hyvinvoinnin eteen, ja sen takana vaikuttava kaarti toimijoita. Tilaisuuden järjestivät Hippolis yhteistyössä Maaseutuverkoston palvelupaketit – Tulevaisuuden tuottajat -työryhmä; Mittarit hevosen hyvinvoinnin arviointiin -hanke: Kpedu Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä, Hämeen ammattikorkeakoulu sekä Harjun oppimiskeskus, yhteistyössä Suomen Hippos ry:n ja Suomen Ratsastajainliitto ry:n kanssa.

Seminaarin tallenne löytyy Youtubesta, suosittelen lämpimästi!

Myös toinen osa: Katse hevosen hyvinvointiin (osa 2) webinaari 11.11.2022 on katsottavissa. Siinä puhujina mm. eläinten käyttäytymistieteiden tohtori Helena Telkänranta, Arador Innovations aiheesta Hevosten hyvinvoinnin ja käyttäytymisen vaikutukset toiminnan kannattavuuteen sekä ratsastuksenohjaaja, eläintenkouluttaja EAT Anna Kilpeläinen aiheesta Hevosen stressi ja kipukäyttäytyminen.

Green Care -heppahankkeessa hevosten hyvinvointi ja lajinmukaiset elinolosuhteet ovat yhtenä teemana. Muita keskeisiä teemoja ovat liiketoimintamahdollisuudet ja uudenlaiset palvelut, ihmisten hyvinvointi ja Green Care (LuontoVoima) sekä alueellinen taso ja maaseudun elinvoimaisuus. Hankkeeseen voit tutustua hankesivulla sekä Instagramissa. Hanketta toteutetaan yhteistyössä mm. Etelä-Pohjanmaan hevosalan yrittäjien ja hevosharrastajien kanssa. Tule mukaan!

Soila Huhtaluhta
Asiantuntija TKI
SeAMK

Kirjoittaja toimii mm. Hevosalan uudet liiketoimintamahdollisuudet Green Caren ja hyvinvoinnin kautta -hankkeen projektipäällikkönä yAMK agrologin ja ikuisen heppatytön taustalla.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin